

Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy na období 2019–2022

Dokument byl vytvořen v rámci projektu Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava (CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_026/0003525) a schválen zastupitelstvem města Ostravy dne 19. 09. 2018 usnesením č. 2419/ZM1418/37.

Obsah

Úvod	4
Vize, priority a principy rodinné politiky statutárního města Ostravy	5
Principy rodinné politiky statutárního města Ostravy	5
1. Východiska a způsob zpracování dokumentu	6
Aktéři přípravy a tvorby koncepce	7
Proces konzultací návrhu koncepce a vypořádání připomínek	8
2. Vymezení základních pojmů	9
3. Analytická část Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy	10
Základní charakteristika území statutárního města Ostravy	11
Témata rodinné politiky v Ostravě ve vztahu k situaci rodin a demografii	14
Mapování potřeb rodin žijících na území statutárního města Ostravy	17
Oblast informovanosti	18
Oblast bydlení	18
Oblast vzdělávání	19
Oblast zaměstnanosti	20
Oblast veřejných služeb včetně zdravotnictví	21
Oblast bezpečnosti	23
Oblast komunitního života a sdíleného veřejného prostoru včetně životního prostředí	24
SWOT analýza	26
5. Vývoj a prognóza v rodinné politice	28
6. Návrhová část Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy	30
Priorita: Komunikace s rodinou	33
Priorita: Podpora komunitního života	34
Priorita: Podpora prevence ohrožení rodiny, rozvoj volnočasových aktivit	35
Priorita: Podpora budování rodinných vazeb, včetně mezigeneračních	36
Priorita: Podpora svobodné volby rodiny	37
Priorita: Vytváření podmínek a finančních zdrojů pro podporu života rodin	38
Seznam obrázků	39
Seznam tabulek	39

Úvod

Prosperující rodina přináší prosperitu svému městu. Ostrava chce být městem přátelským rodině, odkud lidé neodcházejí, rádi se do něj vracejí a přicházejí sem žít svůj život.

Držíte v ruce první ucelenou Koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy na období 2019–2022 (dále jen koncepce). Je to dokument, který má lidem žijícím v Ostravě přiblížit plány města k zajištění spokojeného života rodin na svém území. Tyto plány budou naplňovány v průběhu uvedených let, na ně pak budou navazovat další.

Dokument vznikl pečlivým zkoumáním potřeb rodin a hledáním příležitostí ke zlepšení. Vychází z důkladné analýzy současného stavu prorodinných aktivit na území města Ostravy.

Koncepce zastřešuje aktivity ve prospěch rodin na území města, vytváří prostor pro jejich realizaci a vznik aktivit nových. Ukazuje, jak jsou rodiny pro město důležité a jsou jeho nenahraditelnou součástí. Vytváří prostor pro posílení dialogu mezi městem a rodinami, vyzývá je ke spolupráci.

Rodinná politika statutárního města Ostravy je v tomto kontextu chápána jako souhrn opatření, která vytvoří jedinečné ostravské podmínky příznivé pro rodiny, prostředí, ve kterém mohou rodiny prosperovat. Rodina je chápána jako objekt i subjekt rodinné politiky města, tedy ten, ke komu plánované aktivity směřují, a zároveň ten, kdo je pomáhá společně s městem vytvářet.

Na rodinu je v koncepci nahlíženo z pohledu všech jejích vývojových fází a potřeb, neboť město Ostrava klade důraz na zvyšování mezigenerační solidarity. Koncepce nezapomíná ani na rodiny ohrožené ve svých základních funkcích a žijící v tíživých sociálních podmínkách. Poukazuje i na podporu rozvoje komunitního života na území města, jako na důležitý nástroj posílení solidarity a sounáležitosti obyvatel se svým městem.

Koncepce byla zpracována v rámci projektu Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava, v souladu se Strategickým plánem sociálního začleňování Ostrava, 2015 – 2018, jehož nositelem je statutární město Ostrava. Cílem bylo vytvoření uceleného dokumentu podporujícího sociální začleňování rodin sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených.

Do tvorby tohoto strategického materiálu byli zapojeni odborníci, kteří se dlouhodobě profesně věnují práci s rodinami. Prostor byl dán i zástupcům samotných rodin – dětem, budoucím rodičům, rodičům i prarodičům. Ti byli zastoupeni v pracovní skupině, zabývající se tvorbou koncepce a zapojili se do skupinových rozhovorů, prostřednictvím kterých byly zjišťovány potřeby rodin na území města.

Z důvodu větší přehlednosti textu byly některé části vyčleněny do samostatných dokumentů, které nyní tvoří přílohy koncepce. V textu koncepce jsou uvedeny pouze jejich závěry či nejdůležitější fakta. Jedná se o tyto dokumenty:

- Analýza současného stavu v oblastech ovlivňujících rodinnou politiku ve statutárním městě Ostravě, 2018 (55 stran),
- Zpráva o průběhu a výsledcích skupinových rozhovorů se zástupci rodin (fokální skupiny), 2017 (35 stran),
- Podkladová analýza ke koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy, 2015 (206 stran).

Vize, priority a principy rodinné politiky statutárního města Ostravy

Město Ostrava vytváří svou rodinnou politiku s touto vizí:

„Rodina má v Ostravě přirozený a rozmanitý prostor pro rozvoj svého života a je základem prosperity města.“

Město Ostrava usiluje o to, aby lidé přicházeli, zůstávali na jeho území, žili zde a zakládali své rodiny, vychovávali děti a přiváděli sem své přátele. Ostrava chce být městem příznivým pro růst, zdraví i stárnutí. Město Ostrava je a chce být i nadále místem pro naplněný život všech generací svých obyvatel.

Ve světle těchto záměrů a po pečlivém zkoumání potřeb rodin žijících na svém území stanovilo město Ostrava tyto základní priority své rodinné politiky:

KOMUNIKACE – Komunikace s rodinou.

KOMUNITNÍ ŽIVOT – Podpora komunitního života.

PREVENCE A VOLNÝ ČAS – Podpora prevence ohrožení rodiny, rozvoj volnočasových aktivit.

SÍLA RODINY – Podpora budování rodinných vazeb, včetně mezigeneračních.

SVOBODNÁ VOLBA – Podpora svobodné volby rodiny.

ZDROJE – Vytváření podmínek a finančních zdrojů pro podporu života rodin.

Principy rodinné politiky statutárního města Ostravy

Koncepce byla vytvářena jako aktivizující, živý dokument, s ambicí být odvážná, inovativní, inspirující a udržitelná. Je postavena v souladu s těmito základními principy:

DOSTUPNOST	Rodinná politika města Ostravy je určena všem rodinám žijícím na území města, je dostupná všem.
ATMOSFÉRA	Rodiny jsou ve městě vítány, cítí se v bezpečí, jsou zde doma.
SOUNÁLEŽITOST	Město si váží svých rodin, rodiny jsou hrdé na své město.
KOMUNITA	Rodiny se cítí být součástí svého okolí, cítí spoluzodpovědnost za místo, kde žijí a kde vyrůstají jejich děti.
PERSPEKTIVA	Město podporuje rozvoj rodin ve všech oblastech života, myslí na jejich budoucnost, nabízí jim perspektivu.

1. Východiska a způsob zpracování dokumentu

Dokument byl zpracován v rámci projektu **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** (registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_26/0003525) financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost, státního rozpočtu ČR a rozpočtu statutárního města Ostravy. Projekt byl realizován v období 10/2016–9/2018.

Základní právní rámec

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění,
- ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění,
- sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte v platném znění,
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění,
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění,
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění,
- obecně závazná vyhláška č. 14/2013, Statut města Ostravy, v platném znění.

Související dokumenty

Národní dokumenty:

- Koncepce rodinné politiky, MPSV (schválena Usnesením vlády ČR č. 654/2017),
- Zpráva o rodině – VÚPSV, v. v. i., Praha 2017,
- Rodinná politika na úrovni krajů a obcí. Metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, 2008.

Strategické dokumenty města Ostravy:

- Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023 (fajnOVA),
- Strategický plán sociálního začleňování Ostrava 2015 - 2018,
- Strategie prevence kriminality statutárního města Ostravy na období 2017–2021,
- Strategie protidrogové politiky statutárního města Ostrava na období 2016–2020,
- Koncepce sociálního bydlení statutárního města Ostravy, 2017,
- 4. Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava na období 2015 – 2018.

Další použité podklady:

- Podkladová analýza pro tvorbu koncepce rodinné politiky statutárního města Ostrava, 2015,
- statistická data z veřejně dostupných zdrojů – MPSV, ČSÚ, statutární město Ostrava,
- výstupy ze skupinových rozhovorů,
- výstupy Pracovní skupiny pro tvorbu koncepce rodinné politiky.

Analýza těchto dokumentů je uvedena v kapitole Mapování potřeb rodin žijících na území statutárního města Ostravy.

Aktéři přípravy a tvorby koncepce

Statutární město Ostrava má v rodinné politice zastřešující roli – vede dialog s rodinami žijícími na jeho území o jejich potřebách a přáních, nabízí prostor, organizuje a koordinuje prorodinné aktivity a služby, propaguje je. Podílí se na odstraňování překážek ohrožujících rozvoj rodin a vytváří prostor pro jejich správné fungování. Zdůrazňuje důležitost rodiny a podílí se na posilování významu rodinných hodnot ve společnosti.

Na přípravě a tvorbě koncepce se podíleli jak odborníci z institucí a organizací věnujících se práci s rodinami, tak zástupci cílové skupiny koncepce, tedy samotných rodin. Byli to:

- členové Komise pro rodinnou politiku rady města,
- členové Pracovní skupiny pro tvorbu koncepce rodinné politiky,
- zástupci cílové skupiny (rodiče, budoucí rodiče, prarodiče, děti, mládež),
- externí odborníci v oblasti rodinné politiky,
- odborní zaměstnanci Magistrátu města Ostravy, odboru sociálních věcí a zdravotnictví,
- metodik rodinné politiky,
- odborný garant projektu.

Práce na koncepci byla průběžně prezentována členům **Komise pro rodinnou politiku** (dříve Komise pro děti a mládež), která se rodinnou politikou města Ostravy zabývá od roku 2014 a podílela se na přípravě projektu, z něhož byla tvorba koncepce financována. Svým usnesením č. 4/2 ze dne 19. 3. 2015 komise definovala pro účely rodinné politiky rodinu jako vícegenerační skupinu lidí vzájemně spjatou sociálními vazbami, která zodpovídá za výchovu dětí. Komise měla při tvorbě koncepce roli iniciativní a kontrolní. Určila, že rodinná politika města Ostravy zahrnuje rodinu ve všech jejích fázích a primárně se soustředí na rodinu vychovávající děti a mládež.

Členy **Pracovní skupiny pro tvorbu koncepce rodinné politiky**, která působila po dobu 1,5 roku, byli odborníci, kteří se věnují práci s rodinami v různých profesích (lektoři, sociální pracovníci, pedagogové, terapeuti, mediátoři, manažeři volnočasových nebo rodinných center), včetně zástupců 4 neziskových organizací, které působí v ostravských sociálně vyloučených lokalitách, dále zástupci politické reprezentace města. Členy byli také rodiče (včetně nebiologických) a prarodiče žijící v Ostravě. Pracovní skupina se aktivně podílela na přípravě a odborném zpracování koncepce.

Zástupci cílové skupiny (celkem 100 osob) byli vybráni dle jednotlivých vývojových fází rodiny s ohledem na pohlaví, místo bydliště (městský obvod) a vzdělání tak, aby bylo dosaženo co největší šíře životních situací, ve kterých se mohou ostravské rodiny nacházet. Jednalo se o obyvatele 13 z 23 městských obvodů statutárního města Ostravy. Účastníky byly i osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách (21 osob).

Byly s nimi odbornými pracovníky vedeny skupinové rozhovory o životě rodin v Ostravě. Skupiny tvořili:

- děti na 2. stupni ZŠ (6.–9. třída),
- mládež v předprofesním věku (studenti středních a vysokých škol),
- rodiče očekávající narození dítěte nebo s dítětem do 3 let věku,
- rodiče s dětmi v předškolním věku 3 – 6 let,
- rodiče s dětmi v mladším školním věku (7 – 13 let),
- rodiče s dětmi ve starším školním věku (14 a více let),
- rodiče ve fázi takzvaného opuštěného hnízda (po osamostatnění dospělých dětí z domova),
- děti takzvaně opouštějící hnízdo (mladí výdělečně činní dospělí),
- prarodiče v seniorském věku (nad 65 let).

Účastníci skupinových rozhovorů hodnotili současný stav prorodinných opatření ve městě a navrhovali, na co by se město ve své rodinné politice mělo zaměřit.

K tvorbě koncepce byli jako poradci přizváni **externí odborníci** profesně se zabývající plánováním a realizací rodinné politiky a sociolog. Tvorba koncepce probíhala za odborné podpory Agentury pro sociální začleňování. Hlavním zpracovatelem koncepce byl **metodik rodinné politiky** za podpory **odborného garanta** projektu.

Proces konzultací návrhu koncepce a vypořádání připomínek

V průběhu tvorby a schvalování byla koncepce dvakrát předložena zástupcům městských obvodů (starostům nebo jimi pověřeným osobám), dvakrát Řídícímu výboru pro spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování. Průběžně byla práce prezentována členům Komise pro rodinnou politiku.

Koncepce byla zaslána k připomínkování k rukám starostů všech městských obvodů, členů Řídícího výboru pro spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování, manažerů pracovních skupin komunitního plánování, členů Komise pro rodinnou politiku a Komise sociální, zdravotní a pro rovné příležitosti. Přišlo pět připomínek, z nichž čtyři byly do koncepce zapracovány.

Dvakrát byla koncepce předložena k připomínkování také pracovníkům dotčených odborů Magistrátu města Ostravy, členům pracovní skupiny a externím odborníkům podílejícím se na tvorbě koncepce, včetně odborné konzultantky Agentury pro sociální začleňování. Tyto připomínky byly také do koncepce zapracovány.

Koncepce byla projednána a doporučena orgánům města ke schválení na jednání Řídícího výboru pro spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování dne 18. 6. 2018, na Komisi sociální, zdravotní a pro rovné příležitosti dne 27. 6. 2018 a na Komisi pro rodinnou politiku dne 3. 9. 2018.

2. Vymezení základních pojmů

Na základě obecně přijímaných odborných definic, závěrů Komise pro rodinnou politiku a Pracovní skupiny pro tvorbu koncepce rodinné politiky, s přihlédnutím k potřebám ostravských rodin, jsou v koncepci základní pojmy vnímány takto:

Rodina je vícegenerační skupina lidí zodpovědná za výchovu dětí, vzájemně spjatá sociálními vazbami. Je unikátním prostorem sociálního rozvoje lidí sdílejících domov, tradice, historii, problémy i ohrožení. Poskytuje svým členům bezpečí, jistotu, trvalé vazby, společné sdílení, reaguje na jejich měnící se potřeby. Zahrnuje dospělé i děti, rodiče biologické i nebiologické, manžele i partnery, osamělé rodiče, budoucí rodiče, prarodiče a širší mezigenerační rodinné vztahy. Rodina je partnerem města – podílí se na tvorbě i realizaci rodinné politiky a zároveň přijímá opatření, která město nabízí.

Rodinná politika jsou aktivity a opatření podporující prosperitu rodin žijících území města. V rodinné politice se setkávají nejrůznější oblasti ovlivňující život rodin i celé společnosti – dotýká se bydlení, zaměstnávání, vzdělávání, zdravotnictví, veřejných služeb, využití volného času, bezpečnosti, životního prostředí, veřejného prostoru a komunitního života, infrastruktury města i přenosu informací. Rodinná politika staví na rozmanitosti rodinného života, podporuje možnosti svobodné volby a dává rodinám prostor pro jejich rozvoj. Je zaměřena na rodiny ve všech vývojových fázích.

Sociální vyloučení a ohrožení sociálním vyloučením je chápáno jako proces, kterým jsou rodiny vytlačovány na okraj společnosti, nejčastěji z důvodu svých nízkých příjmů a chudoby. V ohrožení sociálním vyloučením se rodiny také často ocitají z důvodu svých špatných životních podmínek, nízkého vzdělání nebo diskriminace pro svou etnickou příslušnost, rasu, náboženské nebo politické přesvědčení, pohlaví, věk apod. Sociálně vyloučené rodiny nejsou plnohodnotně zapojeny do života společnosti, což vede k jejich další izolaci. Může se jednat o rodiny, kde jsou rodiče nezaměstnaní nebo mají horší pozici na trhu práce (samoživitelé, rodiče s malými dětmi, členové rodiny se zdravotním postižením apod.). Jedním z hlavních cílů koncepce rodinné politiky je snižovat míru ohrožení sociálním vyloučením rodin žijících na území města Ostravy.

Komunita je v koncepci chápána jako skupina lidí, rodin žijících na jednom místě, kterého se cítí být součástí, a cítí za tento prostor spoluzodpovědnost. Lidé v komunitě mezi sebou otevřeně komunikují a spolupracují na dosahování společných cílů bez ohledu na své vzájemné rozdílnosti. Prožívají pocit jedinečnosti, sdílení a společenské jednoty v prostoru, kde panuje atmosféra úcty, respektu a bezpečí.

3. Analytická část Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy

Základní charakteristika území statutárního města Ostravy

Administrativní členění statutárního města Ostravy

Statutární město Ostrava je krajským městem Moravskoslezského kraje, který leží v severovýchodní části České republiky. Rozlohou i počtem obyvatel je Ostrava třetím největším městem v České republice.

Dnešní Ostrava se rozkládá na ploše 214,24 km². Ve struktuře využití ploch tvoří více než 1/3 takzvané ostatní plochy (včetně neplodných, mimo jiné hald a odvalů), což je pro Ostravu specifické zejména v návaznosti na historický vývoj průmyslu. Ostrava se v současnosti dělí do 23 městských obvodů, z nichž nejlidnatější jsou Ostrava-Jih, Poruba, Moravská Ostrava a Přívoz a Přívoz.

Městské obvody statutárního města Ostravy (obr. 1)

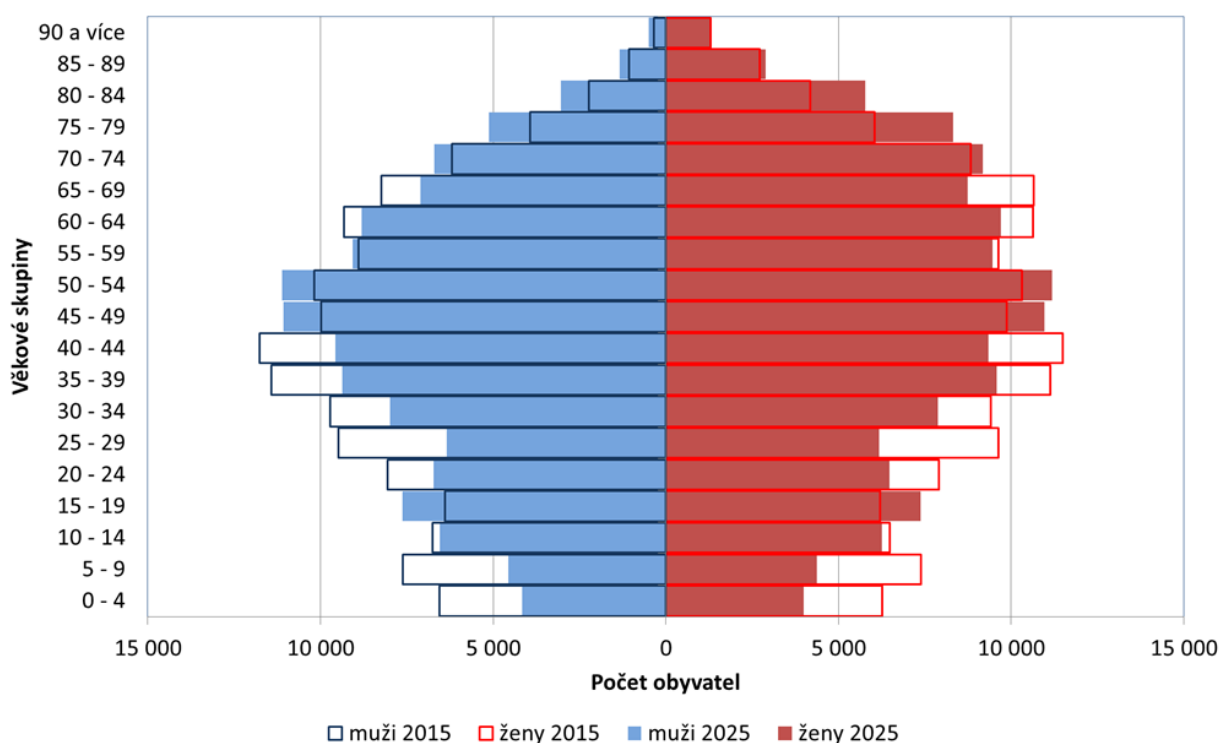
Zdroj: statutární město Ostrava (<http://www.ostrava.cz/cs>), 2018

Struktura obyvatelstva statutárního města Ostravy

Celkově se předpokládá, že pokud nenastane výrazný obrat v očekávaném demografickém vývoji, který by mohl ovlivnit populační vývoj Ostravy, bude i nadále docházet k úbytku obyvatelstva.

Dle prognózy můžeme do roku 2025 očekávat v důsledku stárnutí populace razantní úbytek počtu obyvatel ve všech věkových kategoriích 0–44 let (s výjimkou kategorie 15–19 let, která předpokládá navýšení o silnější populační ročníky) a nárůst starší populace ve věku 55 a více let, kromě kategorií 60–69 let, kde lze očekávat úbytek u mužů i žen.

Věková pyramida Ostravy v roce 2015 a prognóza stavu v roce 2025 (obr. 2)

Zdroj: Podkladová analýza ke koncepci bydlení statutárního města Ostravy, 2015

Demografický vývoj obyvatelstva statutárního města Ostravy (tab. 1)

		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet obyvatel celkem		297 421	295 653	294 200	292 681	291 634	290 450
v tom podle pohlaví	muži	144 050	143 044	142 415	141 703	141 268	140 768
	ženy	153 371	152 609	151 785	150 978	150 366	149 682
v tom ve věku (let)	0-14	42 196	42 370	42 562	42 738	43 077	43 317
	15-64	204 083	200 860	198 130	195 429	192 815	190 484
	65 a více	51 142	52 423	53 508	54 514	55 742	56 649
Průměrný věk		41,6	41,8	42,1	42,2	42,4	42,6

Zdroj: ČSÚ – veřejná databáze Ostrava demografický vývoj, 2018

S demografickým vývojem populace úzce souvisí rovněž pohyb obyvatel. Rodinná politika si klade za cíl vytvořit příznivé prostředí pro ostravské rodiny. Rodiny spokojené s životem ve městě se nevystěhovávají, naopak mladí lidé zakládají rodiny na území města, případně se stěhují do Ostravy.

Současný stav ukazuje lehce stoupající počet vystěhovalých oproti přistěhovalým. Tato čísla by rodinná politika mohla ovlivnit ve prospěch přistěhovalých rodin na území města.

Pohyb obyvatel na území statutárního města Ostravy (tab. 2)

		2012	2013	2014	2015	2016	2017
Živě narození		2 932	2 951	2 957	3 004	3 019	2 970
Zemřelí		3 341	3 315	3 313	3 488	3 374	3 491
Přistěhovalí		3 858	4 122	4 388	4 562	4 966	4 803
Vystěhovalí		5 650	5 526	5 485	5 597	5 658	5 466
Přírůstek (úbytek)	přirozený	-409	-364	-356	-484	-355	-521
	stěhováním	-1 792	-1 404	-1 097	-1 035	-692	-663
	celkový	-2 201	-1 768	-1 453	-1 519	-1 047	-1 184

Zdroj: ČSÚ – veřejná databáze Ostrava demografický vývoj, 2018

Témata rodinné politiky v Ostravě ve vztahu k situaci rodin a demografii

PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Následující body se věnují nejvýznamnějším tématům rodinné politiky ve vztahu k základním rysům socioekonomické situace rodin, demografickým a dalším trendům. Čerpají z informací významných zpráv (Zpráva o rodině za rok 2017, Výzkum veřejného mínění zaměřený na sladění pracovního a rodinného života a rovnost žen a mužů v oblasti rodinné politiky a trhu práce, 2016, Rodina a dítě v kontextu. Možnosti prevence, podpory a spolupráce, 2017 aj.) a interpretací statistik.

Proměna rodiny

Rodičovství je odkládáno do vyššího věku rodičů, zvyšuje se průměrný věk při narození dítěte, sňatečnost je na nízké úrovni, narůstá podíl nesezdaných soužití a výrazně se zvyšuje počet dětí narozených mimo manželství. Dlouhodobě se snižuje počet narozených dětí celkem.

Rodiče se potýkají s řadou problémů. Patří k nim například obtížné skloubení rodičovské role s rolí pracovní, neschopnost rozpoznat blížící se krizi, adekvátně na ni zareagovat a zvládnout ji, dosahovat shody mezi partnery na podobě výchovy, málo se orientují ve vlastních možnostech.

Rodiče mají obtíže s porozuměním světu dětí. Změny provázejí jiný životní styl, cestování, znalost jazyků, ale také přizpůsobení technologiím. Rodiče hůře rozpoznávají hloubku probíhající krize a často nehledají řešení a oporu v pomoci zvenčí – místo toho spíše spoléhají na vlastní řešení a síly. Výzkum zveřejněný v Závěrečné zprávě z výzkumu Stav české rodiny, co ji chrání a ohrožuje (Nadace Sirius, Median, 2016) zjistil, že mezi rodinami je omezená znalost podpůrných organizací a ohrožené rodiny méně často vyhledávají rané formy pomoci a prevence a řeší až pokročilejší fáze problémů dětí.

Komplikovaná bývá rovněž komunikace v „poskládaných“ („puzzle“) rodinách. Porozvodové situace rodin vytváří složitou pavučinu vztahů a způsobů komunikace.

Velká část problémů dětí souvisí právě se zvládnutím různých typů krizových situací – problémy dětí jsou totiž závislé na rozpadu rodiny, propadu domácnosti do předlužení, změně sociálního prostředí a školy dítěte. Rizikovými faktory, které mohou ovlivňovat problémy dětí v řadě oblastí, jsou také narození mladšího potomka, vážný zdravotní problém dospělého člena domácnosti, přechod dítěte na druhý stupeň školy či problémy rodiče se zákonem.

Díky rostoucím mzdám se zvyšují celkové příjmy domácností. Příjmová chudoba nyní ohrožuje zhruba desetinu domácností, míra ohrožení materiálním nedostatkem klesá. Nicméně rodinám s dětmi se s počtem dětí v domácnosti snižuje disponibilní příjem. Státní podpora je koncentrována na rodiny v rané fázi rodičovství, rodiny s dětmi školního věku nejsou nijak specificky podporovány, častěji jsou přitom ohroženy chudobou a pro mnohé z nich jsou finančně nedostupné pravidelné zájmové a volnočasové aktivity dětí. V horší finanční situaci se nacházejí rodiny samoživitelů ve srovnání s rodinami úplnými.

Důležitá je podpora rodin pečujících o zdravotně, mentálně, duševně a jinak postižené dítě se zaměřením na samotné pečující osoby a vztahy mezi členy rodiny. V oblasti zájmu služeb, které provázejí rozvoj rodinné péče, byla životní situace lidí pečujících o blízkou osobu, tedy neformálních pečovateli, tematizována teprve nedávno. V populaci ČR je přibližně desetina osob se zdravotním postižením, mezi dětmi necelá dvacetina. Až do věku 29 let žijí tyto osoby převážně s rodiči jako hlavními pečovateli, u starších osob je to pak partner/ka. S věkem rostou počty osamělé

žijících lidí se zdravotním postižením. Přítomnost zdravotně postiženého v rodině přináší komplikace při zajišťování rodinného příjmu a ovlivňuje strukturu vydání rodiny. Rodiny se zdravotně postiženým členem mají nárok na sociální dávky, které však často dostatečně nepokrývají zvýšené náklady v důsledku postižení v rodině.

Stárnutí populace

Populace města Ostravy rychle stárne a stárnutí je nerovnoměrné napříč obvody. Roste počet a podíl seniorů ve vyšších věkových skupinách.

Rodiny a partnerství v pozdějším věku se rozpadají typicky ovdověním, přičemž v populaci starší 60 let jsou výrazně více zastoupeny ženy. Odkládání rodičovství do pozdějšího věku může mít dopady mimo jiné na možnosti mezigenerační péče.

Senioři zastávají mnoho sociálních rolí - objevují se v rolích rodičů i prarodičů. Mnozí prarodiče poskytují nějakou formu péče rodinám svých dětí a vnoučatům. Podle kvantitativního výzkumu společnosti SocioFactor s.r.o. (TAČR, 2016) prarodiče pomáhají s péčí o děti ve více než dvou třetinách rodin (70,9 %). Toto zastoupení je poměrně vysoké, už jen s ohledem na řadu výpovědí rodičů i expertů, kteří spíše tematizují problém mizející rodičovské výpomoci. Jak se ukazuje, je výpomoc stále žádaná a významná.

V případě potřeby poskytování péče o závislého seniora v rodině je typickým pečovatelem žena – partnerka nebo dcera/snacha opečovávané osoby ve vyšším středním věku, častěji pokud již nevyvíjí intenzivní ekonomickou aktivitu, případně je ochotna či schopna ji omezit či přerušit. V extrémně zátěžové situaci tzv. sendviče, kdy je kombinována péče o seniora a nezletilé dítě v domácnosti s pracovní aktivitou, je podle výzkumů téměř 5 % populace.

Nerodinná péče o děti

V současném systému nerodinné péče o děti předškolního věku dominují mateřské školy, doplňují je dětské skupiny a další neškolská zařízení, která jsou ovšem finančně nákladnější.

Rovněž systém mimoškolní výchovy a vzdělávání tvoří široké spektrum subjektů s rozdílnou místní a cenovou dostupností pro jednotlivé rodiny a s tím související odlišnou mírou využívání. Mnozí rodiče se potýkají s nedostatečnou otevírací dobou mateřských škol a ve vyšším věku dětí také školních družin. Přestože město disponuje řadou sportovišť, jejich nabídka není příliš přehledná a pro rodiny je často cenově nedostupná.

Nedostatečné je volnočasové vyžití pro děti se zdravotním postižením.

Bydlení

Bydlení přiměřené kvality je důležitým faktorem při rozhodování o životních krocích, jako je uzavření manželství, založení nebo rozšíření rodiny. Dynamický vývoj nákladů na bydlení jak ve vlastnickém, tak i v nájemném sektoru, vede k jeho kolísající dostupnosti a pro některé sociální skupiny k nedostupnosti. Klesá také počet nájemných obecních bytů. Schopnost rodin zajistit si bydlení je závislá na příjmové situaci rodiny, na nabídce trhu nemovitostí, ale také podle fáze rodinného cyklu a individuálních preferencí. Rodiny s dětmi častěji vykazují nižší standard bydlení, což platí výrazněji

o rodinách samoživitelek. Podkladová analýza ke koncepci bydlení statutárního města Ostravy (2015) uvádí, že podle odhadu žije cca 12 000 osob v bytové nouzi a v nevhodném bydlení, což odpovídá přibližně 6 % obyvatel s faktickým pobytem ve statutárním městě Ostrava, a přibližně 12 000 domácností vynakládá nepřiměřeně vysokou částku na bydlení vzhledem ke svým příjmům (9 %). Závažným problémem je prostorové vyloučení některých skupin obyvatel a existence vícečetných bariér jeho překonání.

Sladování rodinného a pracovního života

Participace mužů a žen na trhu práce je výrazně ovlivněna rodičovstvím. Nejnižší míry zaměstnanosti dosahují ženy s dětmi do dvou let věku jako důsledek jak rodiči preferované celodenní péče matky, tak limitovaného výběru možností nerodinné péče a flexibilního zaměstnání. Rodiče se dnes přiklánějí k rovnoprávné dělbě rolí v rodině, ve skutečnosti ale muži stále tráví více času prací a ženy péčí o děti a domácnost. Přetrvávání „tradičních“ strategií sladování práce a rodiny mimo jiné vysvětlují příjmové rozdíly mezi muži a ženami, nastavení rodičovského příspěvku, ale i společenské normy.

Po skončení rodičovské dovolené se řada žen potýká s obtížemi při nástupu (zpět) na trh práce z důvodu málo vstřícného přístupu zaměstnavatelů a nevyhovující nabídky flexibilních forem zaměstnání a služeb péče o děti. Pro děti ve věku od tří do šesti let využívá většina rodičů především veřejné mateřské školy. Nedostatek je pocíťován u služeb péče o děti mladší a naopak starší (především družin). Chybí různé formy péče o děti mimo rodinu, malá je rovněž nabídka služeb pro předškolní děti. Na trhu práce chybí částečné úvazky a nabídky flexibilní pracovní doby.

Neúplné rodiny hodnotí finanční dostupnost služeb péče o dítě jako náročnější ve srovnání s rodinami úplnými – největší rozdíly zaznamenáváme u využívání veřejné mateřské školy a dětských skupin. Čím mají rodiny více dětí, tím hůře hodnotí otevírací dobu veřejné mateřské školy. Obdobně projevují nespokojenost vícečetné rodiny při hodnocení otevírací doby školních družin.

Využívání komerčních služeb pro rodiny není ovlivněno tím, že by byly místně nedostupné. Pokud je rodiny nevyužívají, je to dáno tím, že je nepotřebují, současně je odrazují finanční náklady, které musí na úhradu komerčních služeb vynaložit. To se týká především soukromého placeného hlídání dětí a placené pomoci s domácími pracemi. Rodiny se závislými dětmi se nejvíce obrací směrem ke kroužkům pro děti a volnočasovým aktivitám pro rodiny s dětmi.

Nabídka služeb usnadňujících (domácí) péči o osoby s postižením, dlouhodobě nemocné a stárnoucí je vnímána jako nedostatečná.

Mapování potřeb rodin žijících na území statutárního města Ostravy

(stav k 30. 4. 2018)

Způsob zpracování této části analýzy

Následující část koncepce byla vytvořena metodou desk research, to znamená vyhledáním, sesbíráním, zpracováním a vyhodnocením již existujících dat. Analýza je řazena do oblastí, které určili členové **Pracovní skupiny pro tvorbu koncepce rodinné politiky** (dále pracovní skupina).

Součástí analýzy se staly výsledky a doporučení **Podkladové analýzy ke koncepci rodinné politiky statutárního města Ostravy** (dále podkladová analýza) z roku 2015, informace získané od účastníků **skupinových rozhovorů** a výstupy z jednání pracovní skupiny. Následně byly zkoumány **strategické dokumenty města** a byly dohledávány další aktivity projektové, dotační a jiné, které s jednotlivými oblastmi souvisí. Získané údaje byly seříděny a porovnány s aktuální situací ve městě.

Cílem analýzy bylo nalézt souvislosti, určit příležitosti a doporučení pro rodinnou politiku.

Na základě zjištěných skutečností určili členové pracovní skupiny oblasti, kterými by se měla rodinná politika města Ostravy zabývat:

- bydlení,
- vzdělávání,
- volný čas,
- zaměstnanost,
- bezpečnost,
- zdravotnictví,
- infrastruktura,
- informovanost,
- životní prostředí,
- veřejné služby,
- sdílený veřejný prostor,
- podpora/rozvoj komunitního života.

Vzhledem k vzájemné provázanosti jednotlivých oblastí byly tyto oblasti sloučeny do sedmi okruhů, kterým se analytická část dále věnuje a rozpracovává je.

Rozborem situace v těchto oblastech byly následně členy pracovní skupiny stanoveny priority rodinné politiky města Ostravy na období let 2019–2022.

V následující části jsou popsány výsledky analýz, aktuální stav a doporučení rozdělené dle výše uvedených oblastí.

Výsledky analýz

Podrobné výsledky analýz jsou rozpracovány v příloze č. 1 koncepce – **Analýza současného stavu v oblastech ovlivňujících rodinnou politiku ve statutárním městě Ostravě.**

Oblast informovanosti

Tato oblast je zásadní a ovlivňuje všechny ostatní zkoumané oblasti. Informace utvářejí a formují společnost, podporují rozvoj jednotlivých částí společnosti, tedy i rodin. Dostatek potřebných informací napomáhá rodinám lépe se orientovat a řešit životní situace. S dostatečnou informovaností je spojena i spolupráce a spoluzodpovědnost společnosti a rodiny.

Z **podkladové analýzy** i výsledků **skupinových rozhovorů** vyplývá, že rodiny v Ostravě nemají k dispozici dostatek informací, nebo tyto informace nejsou dostupné ve formě, která by rodinám vyhovovala. Účastníci rozhovorů uváděli, že by uvítali i větší možnost zapojit se do rozhodování o rozvoji města. V některých obvodech tato možnost existuje, v jiných ne.

Aktuální stav v oblasti informovanosti

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023 se zabývá zapojením občanů do rozhodování o rozvoji města, a to v klíčové oblasti změny B.5.2 Spoluodpovědnost obyvatel a města.

Všechny strategické dokumenty města řeší i způsob informovanosti veřejnosti v rámci svého zaměření.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti informovanosti

Základním doporučením vyplývajícím ze všech zkoumaných zdrojů je zřízení jednoduchého informačního systému obsahujícího základní informace o rodinné politice města, odkazy na jednotlivé služby, přehledy plánovaných akcí a další důležité informace pro rodiny (webová stránka a sociální sítě, mobilní aplikace, informační centrum a telefonní linka, tištěná periodika).

Dále potom udržování dialogu s rodinami o jejich potřebách a přihlížení k těmto potřebám.

Oblast bydlení

Bydlení je jednou ze základních lidských potřeb, přispívá k harmonii rodinného soužití, zajišťuje potřebu soukromí, zázemí, ale také umožňuje lidem různých životních fází realizovat své potřeby, jako je například osamostatňování se mladých rodin.

Z **podkladové analýzy** vyplývá, že bydlení je vnímáno jako problém v souvislosti s možnou ztrátou příjmů. Mnoho rodin si nemůže opatřit bydlení jinak, než zadlužením se (úvěrem), a v případě ztráty nebo výrazného poklesu příjmů se tak rodiny dostávají do finančních potíží.

Při **skupinových rozhovorech** se ukázalo, že oblast bydlení je jedna ze základních potřeb, jejíž uspokojení je důležitou součástí rodinné pohody. Ostravané mají pocit nedostupnosti bydlení, a to zejména z důvodu vysokých cen bytů a nákladných hypoték, ale také proto, že mnohé části Ostravy jsou vnímány jako problematické a k dobrému životu nevhodné.

Z šetření také vyplynula potřeba vybudování startovacích bytů pro mladé rodiny, malometrážních bytů, ale i bytů pro vícečetné rodiny. Účastníci by uvítali přehledný informační portál s dostupnými byty v Ostravě, ale také bezúročné či jinak výhodné půjčky na bydlení mladým rodinám.

Aktuální stav v oblasti bydlení

Správa bytového fondu v majetku města Ostravy je svěřena jednotlivým městským obvodům. Významnou část bytového fondu vlastní soukromí vlastníci jako je společnost RESIDOMO, s.r.o., bytová družstva a jednotlivci.

Město Ostrava v roce 2017 přijalo **Koncepci sociálního bydlení statutárního města Ostravy**, která vznikla v rámci projektu Koncepce bydlení a její pilotní ověření ve městě Ostrava (registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_026/0003526). Jejím cílem je vytvoření uceleného systému sociálního bydlení naplňujícího potřeby obyvatel města nacházejících se v bytové nouzi. Koncepce sociálního bydlení řeší prevenci ztráty bydlení a bytovou nouzi, zajištění kapacity bytového fondu, vytvoření systému a financování sociálního bydlení.

Na sociální bydlení se zaměřuje i několik poskytovatelů sociálních služeb, kteří takto spravují bytový fond soukromých vlastníků.

Ve městě není vytvořen systém, který by se uceleně zaměřoval na bytovou problematiku od startovacích bytů pro jednotlivce nebo mladé rodiny až po byty pro seniory, je obtížné získat i byt vhodný pro vícegenerační soužití.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti bydlení

Kvalita a dostupnost bydlení má zásadní vliv na výběr místa k životu rodiny. V souladu s vizí koncepce by tedy město mělo zaměřit svou pozornost i na oblast bydlení umožňující osamostatnění mladých rodin, ale i vícegenerační soužití nebo bydlení vhodné pro seniory. V této souvislosti je také důležité, aby město mělo vytvořenu ucelenou koncepci své bytové politiky.

V rámci rodinné politiky je vhodný prostor pro jednání s vlastníky bytového fondu, budoucími investory, tvůrci strategických dokumentů města v oblasti bydlení.

Prostřednictvím komunikačních nástrojů rodinné politiky lze rodinám předávat i potřebné informace z oblasti bydlení a vést s nimi na toto téma dialog.

Oblast vzdělávání

Dostupnost kvalitního vzdělání pro děti je dalším ze základních předpokladů úspěšné a spokojené rodiny. Důležitá je také možnost výběru vzdělávacího systému dle priorit rodiny. Vzdělávání v rodinné politice představuje nejen potřebu formálních organizovaných aktivit, ale i získávání vědomostí a dovedností v partnerství, rodičovství a k řešení specifických rodinných situací pro všechny věkové kategorie.

Z **podkladové analýzy** vyplývá, že rodinná politika by se měla zaměřit na dostupnost zařízení pro děti v předškolním věku, včetně dostupnosti časové (provozní doba). Dále pak na možnosti péče o děti školního věku v době mimo vyučování, což zahrnuje využití školních hřišť, tělocvičen a dalších prostor pro tyto aktivity, ale i hlídání nebo doprovody dětí.

Ze **skupinových rozhovorů** vyplynulo, že vzdělání vnímají jako důležitou součást života všechny věkové kategorie. Vzdělání chápou jako předpoklad budoucího dobrého zaměstnání i seberealizace. Účastníci by uvítali širší nabídku vzdělávání pro seniory, ale také možnost vzdělávání k rodičovství, přípravu na rodičovství, manželství či při řešení specifických problémů rodičů s dětmi.

Aktuální stav v oblasti vzdělávání

Ve městě je poměrně široká nabídka formálního vzdělávání, včetně alternativních vzdělávacích systémů.

Na důležitost kvalitního vzdělávání pamatuje i **Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023** v prioritě B – Bohatství v lidech, strategickém cíli 3 – Být centrem prvotřídního vzdělávání se záměrem zvýšit míru zaměstnanosti absolventů škol a přilákat rodiny do Ostravy za nabídkou kvalitního vzdělání pro jejich děti.

Na vzdělání pamatuje i **Strategický plán sociálního začleňování Ostrava 2015 - 2018** v prioritách III.1 – Posílení předškolní přípravy žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí a III.2 – Posílení inkluzivní role škol a dalších neformálních vzdělávání pro kvalitní start do života.

V Ostravě je také v současné době realizováno několik projektů a programů na podporu vzdělávání. Například projekty Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava I., (registrační číslo CZ.02.3.61/0.0/0.0/15_007/0000212) a Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání ve městě Ostrava II., (registrační číslo CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_021/0005144) nebo Program na podporu vzdělávání a talentmanagementu v oblasti technických a přírodních věd.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti vzdělávání

Nabízí se možnost využití stávajících městských vzdělávacích institucí (mateřské a základní školy) k vícegeneračnímu setkávání za účelem neformálního vzdělávání.

Oblast vzdělávání je také úzce provázána s oblastí zaměstnanosti, a to ve vztahu k možnostem sladování profesního a rodinného života rodičů.

Prostřednictvím komunikačních nástrojů rodinné politiky lze rodinám předávat i potřebné informace o možnostech formálního a neformálního vzdělávání, možnostech sladování práce a rodiny, a vést o tomto s rodinami dialog.

Oblast zaměstnanosti

Oblast zaměstnanosti v rodinné politice představuje nejen samotnou potřebu zaměstnání, tedy finančního zajištění rodiny, ale zejména sladování profesního a rodinného života a v této souvislosti i prostor pro podnikání, a to zejména malých a středních podnikatelů (rodinných firem).

Z **podkladové analýzy** vyplynulo, že zaměstnavatelé ve městě nejsou příliš vstřícní v oblasti harmonizace rodinného a profesního života svých zaměstnanců, což může být způsobeno i nízkou informovaností o tématu. Hovoří se zde i o souvislosti s oblastí vzdělávání ve smyslu pružnějšího systému péče o děti v době, kdy jsou rodiče v zaměstnání, a o posílení neformálních způsobů zajištění této péče (např. formou dětských skupin).

Účastníci **skupinových rozhovorů** uváděli, že práce pro ně znamená nejen finanční zabezpečení sama sebe, ale také možnost podporovat své dospívající děti nebo rodiče v důchodovém věku s nedostatečným příjmem. Pro mladé se dobré zaměstnání stává jedním z důvodů stěhování se z Ostravy. Účastníci uváděli, že v Ostravě pociťují nedostatek podpory sladřování rodinného a pracovního života, nízké platové ohodnocení i problémy generace 50+ uplatit se na pracovním trhu.

Aktuální stav v oblasti zaměstnanosti

Na podporu malého a středního podnikání se zaměřuje **Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023** ve své Prioritě B – Bohatství v lidech, strategickém cíli 4 – Zlepšit prostředí pro rozvoj podnikání.

Strategický plán sociálního začleňování Ostrava 2015 - 2018 soustředí svou pozornost na rozvoj poradenství při vstupu na trh práce a provázání služeb na podporu zaměstnanosti, rozvoj sociálního podnikání, podporu zaměstnanosti lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách a rozvoj prevence nelegálního zaměstnávání.

V Ostravě v současné době působí 21 dětských skupin, situace se tedy od doby vypracování podkladové analýzy posunula pozitivním směrem. Rozvoj dětských skupin je i finančně podporován. Kromě toho fungují ještě nejméně 4 firemní školky, z nichž jednu provozuje přímo Magistrát města Ostravy.

Město Ostrava v současné době realizuje projekt **Prevence ohrožení rodiny ve městě Ostrava** (registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_026/0003525) s klíčovou aktivitou Ženy na trhu práce, jejímž cílem je podpora sociálního začlenění a pracovního uplatnění žen v obtížné životní situaci.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti zaměstnanosti

Z výsledků analýzy vyplývá, že důležitým nástrojem, ovlivňujícím rodinnou politiku, je motivace zaměstnavatelů, ale i vytváření dalších podmínek ke sladřování rodinného a pracovního života nejen rodičů malých dětí, ale i osob pečujících o své nemohoucí nebo nemocné rodinné příslušníky. Významné je zvýšení informovanosti zaměstnavatelů i rodin o těchto možnostech a zviditelnování příkladů dobré praxe. K tomuto by mohlo napomoci i vytvoření značky kvality typu „Podnik přátelský rodině“. Dále je důležité rozvíjet podmínky pro zajištění péče o potřebné členy rodiny v době, kdy je pečující osoba v zaměstnání.

Oblast veřejných služeb včetně zdravotnictví

V této oblasti byly zkoumány veřejné služby, které ostravským rodinám usnadňují život. Jednalo se o občanskou vybavenost, sociální služby, kulturní, sportovní a volnočasová zařízení, dopravní systém včetně městské hromadné dopravy, zdravotnictví.

Výsledky **podkladové analýzy** ukazují, že služby, po kterých lidé volají, ve městě existují, ale lidé o nich nevědí. Ze závěrů podkladové analýzy tedy vyplývá návrh na zřízení přehledné informační webové stránky, kde by rodiny získaly informace nejen o nabízených službách, ale například i o rodinných slevách při čerpání služeb.

V rámci **skupinových rozhovorů** lidé věnovali pozornost veřejným službám ve formě dopravní dostupnosti, prevence kriminality, zdravotních služeb, volnočasových aktivit a dostupného poradenství. Uvítali by služby jako je cenově dostupné hlídání dětí, pomoc vícečetným rodinám,

ale také podporu komunitního života rodin. Byli nespokojeni s malou informovaností o službách, ale také s finanční náročností poskytovaných služeb pro rodiny, nedostatkem parkovacích míst, nedostatečným značením cyklostezek, krátkými časovými intervaly světel na přechodech pro chodce, finanční náročností MHD pro vícečetné rodiny, náročným cestováním s dětským kočárkem.

Aktuální stav v oblasti veřejných služeb

V Ostravě je k dispozici 83 sportovišť a působí zde 228 sportovních klubů s různým zaměřením, dále 5 domů dětí a mládeže a středisek volného času s 11 pracovišti a 16 otevřených klubů pro děti a mládež, 10 rodinných center, město provozuje 15 kulturních zařízení.

Na území města Ostravy bylo zmapováno celkem 86 zdravotnických zařízení určených pro rodiny s dětmi.

Městská hromadná doprava umožňuje bezplatnou přepravu dětí do 6 let (včetně kočárku s dítětem), při splnění podmínek i seniorům starším 65 a 70 let. Snížené jízdné platí pro děti od 6 do 15 let, studenty, seniory, a pro rodiny s dětmi nabízí zvýhodněnou 24 hodinovou jízdenku.

Na území města jsou provozovány služby zvýhodněné individuální přepravy seniorů a držitelů průkazů ZTP a ZTP/P („senior taxi“, „senior expres“), a to 6 městskými obvody s různými podmínkami.

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017 – 2023 se zaměřuje na lepší propojení města a jeho městských částí a efektivnější, kvalitnější a dostupnější služby města a jeho organizací pro občany a podnikatele, dále potom na oživení centra města (podporu maloobchodu včetně služeb) a podporu využívání ekologických forem dopravy.

Rozvojem sítě sociálních služeb se detailně zabývá **Komunitní plán sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě Ostrava**, nyní připravovaný už pátý, na období let 201 –2022. V rámci komunitního plánování v Ostravě působí 10 pracovních skupin, ve kterých je aktivně zapojeno více než 200 osob. Na území města služby poskytuje přes 70 organizací (182 různých sociálních služeb a 231 souvisejících aktivit pro více než 30 000 uživatelů).

Město má dotační tituly na podporu sociálních služeb a zdravotnictví. Jsou realizovány projekty na modernizaci městské nemocnice, odlehčení dopravní zátěže automobilovou dopravou, dočasné užívání prázdných prostor pro běžně dostupné služby (Refill), vybudování nového domova pro seniory a domova se zvláštním režimem s celkovou kapacitou 100 klientů apod.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti veřejných služeb

Z podkladové analýzy i skupinových rozhovorů vyplývá, že je nutné zvýšit informovanost rodin o veřejných službách na území města. Dále je poptávka po službách, které zpříjemňují rodinám život ve městě (přebalovací místa, koutky k nakojení, půjčovna kol, kočárků, značení cyklostezek, levnější veřejná doprava, bezbariérovost budov, chodníků i dopravních prostředků, rodinné slevy, senior taxi apod.) a ulehčují péči o rodinné příslušníky.

Oblast bezpečnosti

Pocit bezpečí je pro spokojený život rodin velmi důležitý. Do pocitu bezpečí zahrnují rodiny nejen pocit pohody a jistoty, ale i prevenci úrazů.

Výsledky **podkladové analýzy** ukazují na problém s bezpečím v Ostravě. Rodiny se v mnohých částech města cítí ohroženy kriminalitou. Rodiče mají obavy nejen o sebe, ale především o své děti. Rodinná politika města by se tedy měla zaměřit na zvýšení pocitu bezpečí (aby se lidé necítili ohroženi kriminalitou a jinými nežádoucími jevy, jako jsou drogy nebo gamblerství).

Také při **skupinových rozhovorech** zaznívalo, že se lidé necítí bezpečně v některých lokalitách a v jejich blízkosti. Sdělovali i své obavy ze setkávání s některými skupinami obyvatelstva, z nepředvídatelného chování, odhozených použitých jehel, střepů apod. Bezpečnost vnímali také jako prevenci a předcházení úrazům. Vyjadřovali obavy nad chováním některých řidičů nerespektujících dopravní předpisy, ale hovořili i o potřebě většího dohledu na dětských hřištích.

Aktuální stav v oblasti bezpečnosti

Bezpečností ve městě se zabývá **Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023** v prioritě C: Zdravé město, strategickém cíli 6 – Kultivovat prostředí pro život všech generací, klíčové oblasti změny C.6.1 Funkční veřejný prostor, jejímž cílem je snížit množství nevzhledných ploch ve veřejném prostoru, zvýšení bezpečnosti v ulicích, vyšší pocit bezpečí obyvatel na veřejných místech a nižší úroveň kriminality ve všech městských obvodech.

Na tento dokument navazuje samostatná **Strategie prevence kriminality statutárního města Ostravy na období 2017–2021** svými prioritami 1. – Rozvoj systému prevence, 4. – Řešení problémů v sociálně vyloučených lokalitách, 5. – Prevence kriminality dětí a mládeže. Dále pak **Strategie protidrogové politiky statutárního města Ostrava na období 2016 – 2020**, v cíli 1 Minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování, experimentálního a příležitostného užívání návykových látek, včetně alkoholu a hazardního hraní u dětí a mládeže, cíli 2 Snížit míru problémového a intenzivního užívání návykových látek, včetně alkoholu a problémového hráčství, podpořit sociální začleňování, cíli 4 Snížit dostupnost návykových látek včetně alkoholu a regulace hazardních her.

Strategický plán sociálního začleňování Ostrava 2015 - 2018 pamatuje na prevenci rizikového chování, podporu výchovně vzdělávacích programů a volnočasových aktivit pro rizikové děti a mládež, podporu začleňování osob po návratu z výkonu trestu nebo žijících rizikovým způsobem života a zmírňování rizik návykového chování.

Město v současné době realizuje 2 projekty v oblasti bezpečnosti, a to Posílení prevence kriminality v Ostravě prostřednictvím asistentů prevence kriminality a multidisciplinárního přístupu (registrační číslo CZ.03.2.60/0.0/0.0/15_026/0002789), jehož cílem je stabilizace bezpečnosti a zlepšení stavu veřejného pořádku v sociálně vyloučených a dalších rizikových lokalitách, posílení systému prevence kriminality. Dále pak projekt Bezpečnější Ostrava, který má za cíl posílení pocitu bezpečí občanů, změnu negativního vývoje majetkové trestné činnosti a snížení množství násilné trestné činnosti.

Posílení bezpečnosti město podporuje i dvěma dotačními tituly ze svého rozpočtu.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti bezpečnosti

Bezpečností se zabývají významné strategické dokumenty města a jsou vytvořeny dva dotační tituly, kterými jsou aktivity v této oblasti podporovány. Z pohledu rodinné politiky je důležité zaměřit se na zvýšení pocitu bezpečí formou péče o veřejné prostory, kde rodiny tráví svůj čas, jak z pohledu prevence kriminality, tak prevence úrazů (parky, hřiště, hromadná doprava apod.), zlepšit informovanost rodin o opatřeních ke zvýšení jejich bezpečnosti.

Oblast komunitního života a sdíleného veřejného prostoru včetně životního prostředí

Sdílený veřejný prostor je určen k veřejnému setkávání, sdílení zájmů i trávení volného času, podpoře komunitního života rodin. Komunitní život umožňuje rodinám začlenit se do společnosti, setkávat se, sdílet problémy a pomáhat si navzájem v jejich řešení.

Z **podkladové analýzy** vyplývá, že rodinám není dostupný přehled míst, kde mohou společně trávit svůj čas. Nabízí se možnost rozvoje a oživení městských odpočinkových ploch (parky, sady, lesy) například formou naučných stezek nebo aktivních zákoutí.

V rámci **skupinových rozhovorů** se diskuse týkala přizpůsobení veřejného prostoru pro rodiny s dětmi a možností trávení volného času společně napříč generacemi. Účastníci upozornili na nedostatečné vybavení hřišť (chybí přístup k pitné vodě, WC, hrací prvky pro děti různých věkových kategorií, posilovací stroje pro dospělé, kde by mohli rodiče cvičit, zatímco si děti hrají apod.). Obecně dle jejich názoru ve veřejném prostoru chybí dostatek WC a laviček. Rodiny by přivítaly podniky přátelské rodině, dětské koutky v restauracích, více dětských prvků v parcích. Naopak kladně se vyjádřili k dostatku kulturních i sportovních příležitostí ve městě.

Aktuální stav v oblasti komunitního života a sdíleného veřejného prostoru

V Ostravě bylo zmapováno 78 hracích ploch, největší počet z nich se nachází v obvodu Ostrava-Jih (20), Poruba (19) a Moravská Ostrava a Přívoz (11), 83 sportovišť, 55 odpočinkových ploch a parků a 16 vnitřních hracích ploch (mimo obchodní centra), které slouží zejména menším dětem.

Strategický plán rozvoje statutárního města Ostravy 2017-2023 se zaměřuje na oživení centra města formou zvýšení kvality veřejného prostoru a lepšího propojení centra a městských obvodů, dále pak na podporu komunitního života a akcí vznikajících „zdola“ od obyvatel města, podporu ekologických způsobů dopravy po městě.

Podporou komunitního života se zabývá i **Koncepce rozvoje kultury statutárního města Ostravy**. Veřejným prostorem pak koncepce územního plánu – **Koncepce uspořádání krajiny a Koncepce veřejné infrastruktury a podmínky pro její umístění**. Dopravou se zabývá **Integrovaný plán mobility Ostrava**, který řeší nejen zvýšení bezpečnosti, ale i ekologičnost, podporu cyklistiky a pěší dopravy, zvýšení kvality hromadné dopravy, zlepšení parkování apod. Kvalitu veřejného prostoru ovlivňuje i **Strategický plán rozvoje systému zeleně na území města Ostravy a Akční hlukový plán aglomerace Ostrava**.

Město má dotační program na revitalizaci veřejného prostoru na svém území a program podpory kultury a zachování kulturního dědictví, program na poskytování dotací a příspěvků v oblasti volného času.

Doporučení pro rodinnou politiku vyplývající z analýzy v oblasti komunitního života a sdíleného veřejného prostoru

Doporučení v oblasti sdíleného veřejného prostoru, která ovlivňují rodinnou politiku, se týkají především obohacení veřejného prostoru o prorodinné prvky podporující rodinnou soudržnost, vícegenerační soužití nebo komunitní soužití. Dále potom jde o podporu akcí pro rodiny a komunitního života ve veřejném prostoru, podporu provozu rodinných center.

Opatření v této oblasti také úzce souvisí s informovaností rodin o možnosti využití veřejného prostoru a s oblastí bezpečnosti – prevencí kriminality i prevencí úrazů.

SWOT analýza

SWOT analýza je technika, která pomáhá najít silné (S) i slabé (W) stránky nějakého jevu. Zároveň je její pomocí možné najít příležitosti (O) ke zlepšení zkoumané situace, ale i to, co může úspěšnost řešení ohrozit (T). Pomáhá tak celou situaci vidět přehledně a lépe naplánovat řešení. Níže uvedená SWOT analýza ukazuje závěry vyplývající z analytické části koncepce (kapitola 3.).

Silné stránky

S.1	Strategické dokumenty zaměřující se na řešení oblastí zájmu rodinné politiky.
S.2	Dotační systémy města.
S.3	Síť institucí a organizací nabízejících služby pro rodiny.
S.4	Koncepce sociálního bydlení.
S.5	Rozvoj rovného přístupu ke vzdělávání.
S.6	Dostatečná síť MŠ, ZŠ a SŠ.
S.7	Akce pro rodiny v rámci městských obvodů.
S.8	Střediska volného času a DDM.
S.9	Programy na podporu vzdělávání.
S.10	Rozsáhlé možnosti trávení volného času rodin, včetně sportovního a kulturního vyžití.
S.11	Programy prevence kriminality a protidrogové prevence.
S.12	Rozvinutá síť sociálních služeb a souvisejících aktivit.
S.13	Informační kanály města.
S.14	Komise rady města zabývající se rodinou.

Slabé stránky

W.1	Neexistence systémového působení rodinné politiky na úrovni města.
W.2	Absence motivačního systému aktérů rodinné politiky.
W.3	Malá participace občanů na tvorbě rodinné politiky.
W.4	Slabé povědomí občanů i aktérů o tom, co je rodinná politika.
W.5	Nízká mezigenerační solidarita.
W.6	Nedostačující zvýhodnění rodin s dětmi v zařízeních města.
W.7	Bariéry v prostorách města.
W.8	Chybí ucelený informační systém k rodinné politice a o prarodinných službách a aktivitách.
W.9	Nízká podpora sladování pracovního a rodinného života.
W.10	Bytová politika není dostatečně zaměřena na potřeby rodin, chybí koncepce bytové politiky města.

Příležitosti

O.1	Nastavení systému rodinné politiky na úrovni města.
O.2	Spolupráce s realizátory strategických dokumentů města s dopadem na rodinnou politiku.
O.3	Uplatnění koncepce rodinné politiky města v dotačních titulech EU, MPSV ČR, kraje a dalších, a využití těchto finančních zdrojů.
O.4	Pravidelné setkávání aktérů rodinné politiky, odborníků na rodinnou politiku, řešení aktuálních problémů.
O.5	Hledání příkladů dobré praxe u nás i v zahraničí.
O.6	Přizvání občanů ke spolořozhodování o vývoji rodinné politiky v Ostravě.
O.7	Vytvoření dostupného informačního systému pro rodiny ve všech životních fázích.
O.8	Podpora komunitního života rodin.

O.9	Nastavení vyjednávacích procesů s aktéry bytové politiky.
O.10	Vytvoření nástrojů podpory sladování rodinného a pracovního života.
O.11	Zpřístupnění zařízení města aktivitám komunitního typu, podpoře mezigeneračního setkávání a neformálnímu vzdělávání rodin.
O.12	Vytvoření konceptu „Úřad přátelský rodině“.
O.13	Finanční zvýhodnění služeb pro rodiny.
O.14	Podpoření nabídky služeb přípravy na partnerství a rodičovství a pomáhajících řešit životní situace rodin.
O.15	Podpoření nástrojů zvyšování pocitu bezpečí rodin.
O.16	Přizpůsobení dopravní obslužnosti specifickým potřebám rodin.
O.17	Přizpůsobení veřejného prostoru specifickým potřebám rodin.

Ohrožení

T.1	Nízký zájem veřejnosti o téma rodinné politiky.
T.2	Všeobecná krize rodiny.
T.3	Nesystematičnost řešení rodinné politiky, zúžení problematiky na dílčí témata nikoliv celek.
T.4	Stěhování rodin za bydlením, prací a lepšími podmínkami pro život do jiných měst.
T.5	Pocit ohrožení rodinného života kriminalitou a dalšími sociálně patologickými jevy.
T.6	Různorodost zájmů v rodinné politice napříč obvody města.
T.7	Stárnutí populace.
T.8	Nedobrá kvalita životního prostředí.
T.9	Výkyvy na trhu práce, ohrožení ekonomické soběstačnosti rodin.
T.10	Prostorová koncentrace sociálně slabých obyvatel.
T.11	Zúžení tématu na podporu sociálně slabých rodin.

5. Vývoj a prognóza v rodinné politice

PhDr. Daniel Topinka, Ph.D.

Rodina se bude v některých svých parametrech proměňovat, a s ní i rodinná politika, zejména v souvislosti s generační obměnou, hodnotami a životními způsoby těch, kteří dnes vyrůstají. Dále se dá očekávat vývoj v oblasti většího zapojení krajů a obcí, a to obzvláště do tvorby konkrétních podob rodinné politiky a jejího uplatňování v lokalitách a regionech. Tato politika se sice bude inspirovat základními parametry a náměty státní koncepce, ale bude hledat své vlastní způsoby pojetí a bude založena na tvůrčím potenciálu zejména obyvatel obcí a občanské angažovanosti. Dle všeho bude právě občanská angažovanost alfou a omegou rodinné politiky v konkrétních lokalitách a dá se předvídat, že se bude zaměřovat na posílení mezigeneračních vazeb a vztahů uvnitř rodin a vztahů k jejich okolí. Potenciály obcí jsou v tomto ohledu značné – nabízí vlastní infrastrukturu a příležitosti, které lze v rodinné politice využít.

Posun se dá očekávat i v uvědomění si toho, že rodinná politika by neměla být pokládána za výhradně technicistní soubor opatření směřujících na podporu rodiny, ale že je důležité diskutovat o hodnotách, které by měly rodinnou politiku zakládat. V současnosti jsme svědky spíše instrumentálního pojetí této politiky, nicméně otázka hodnot a diskusí nad významem a pojetím rodiny se bude stejně dostávat více do popředí.

Na státní úrovni bude docházet k otevírání řady otázek souvisejících s dopady vývoje ekonomické situace a budou se objevovat náměty k posílení podpory rodin vůči určitým kategoriím. Významnou součástí politiky bude rovněž otázka podpory takzvaných běžných rodin, mezi nimiž může sílit pocit, že tím, že nemají žádné problémy, tak stojí mimo pozornost. Takovéto přesvědčení může být prvkem, který ohrožuje (nejen) místní soudržnost. Rovněž snaha v rodinné politice kategorizovat nemusí být prozíravá. Naopak se zde otevírá prostor pro aktivity, které hranice nabourávají a umožňují vzájemně interagovat různým sociálním kategoriím a skupinám osob, bez toho aniž by byly začleněny do nějaké škatulky.

Velkým tématem budoucnosti bude vztah rodinné politiky k otázce prostoru měst a obcí, a zejména potom k bydlení. Současné signály o složité situaci v této oblasti, otázka kvality bydlení, vůbec jeho dostupnost, se může ukázat jako značný problém, který ovlivňuje rozhodování (nejen) o založení rodiny.

Jinou oblastí, která se v lokálních politikách bude objevovat, je podílení se mužů a žen na trhu práce, což výrazně ovlivňuje rodičovské chování a strategie. Generační obměna a proměny hodnot již dnes ukazují, že novými hodnotami jsou dostatek volného času pro své zájmy a rovněž flexibilita v zaměstnání. Proměny čeká také náhled na veřejné služby jako takové. I v tomto směru bude rodinná politika objevovat řadu námětů. Systém péče a služeb vykazuje stále vysokou míru nesourodosti, zejména v otázce kvality služeb a konkrétní nabídky spektra služeb a služeb více propojených a provázaných.

Budou více nastolována témata týkající se programů prevence – včasného předcházení negativním jevům. V rámci rodinné politiky se budou více objevovat preventivní aktivity, systém se od orientace na málo efektivní řešení důsledků posune více k eliminaci příčin jevů. Důležitou oblastí je rovněž schopnost rodičů rozumět potřebám dětí, zejména pak potřebám dětí v měnícím se světě. Výchova zde naráží na limity – v oblasti proměn hodnot, technických a informačních dovedností. Rodiče mají

obtíže s porozuměním světu dětí. Důležitou roli bude stále sehrávat orientace rodiny ve své vlastní situaci. Lze očekávat větší zájem rodičů o podílení se na nastavování služeb ve vzdělávací i v sociální oblasti. Rodinná politika bude reagovat na složité situace v rodinách, např. okamžik jejich zakládání, zvládnutí rodinných krizí, ale i porozvodové situace. Stále více se bude otevírat otázka potřeb dětí a jejich naplňování.

Na úrovni obcí se dá očekávat, že se otevřou zejména témata kvalitního poradenství zde nabízeného a poskytovaného, v dosahu občanů, poskytnutí základního poradenství pro rodiny, větší zapojení samosprávy do řešení situace rodin a dětí, rozvíjení modelů meziobecní spolupráce, prosazování lepšího využití veřejného prostoru pro rodiny v rámci standardních plánovacích a dalších procesů, proaktivní podporování rodiny formou výhod, slev a dalších forem konkrétních podpor, vytváření koncepcí bydlení v obcích, plánování nakládání s bytovým fondem, vytvoření kapacit pro situace krizí (krizové bydlení) a ostatní situace (sociální bydlení), prohloubení spolupráce s dalšími aktéry, např. zaměstnavateli v oblasti slučitelnosti pracovních a rodinných rolí, využití potenciálu stávajícího sociálního systému a rozvoj komunitních aktivit.

6. Návrhová část Koncepce rodinné politiky statutárního města Ostravy

V následující části koncepce je uvedeno 6 priorit, na které se v období let 2019–2022 zaměří rodinná politika města Ostravy. U každé z priorit jsou uvedena opatření, která povedou k jejímu naplnění.

Opatření budou **realizována prostřednictvím akčních plánů**, samostatných dokumentů, které budou vytvářeny dle potřeby, nejméně na období jednoho roku. Prostřednictvím akčních plánů se jednotlivé priority a opatření rozvedou do podoby konkrétních úkolů se specifickými, měřitelnými, akceptovatelnými, realizovatelnými a termínovanými cíli.

Priority a jejich jednotlivá opatření byla zvolena na základě analýzy potřeb rodin v Ostravě a aktuální či plánované nabídky řešení jednotlivých zjištěných příležitostí pro zlepšení života rodin ve městě.

Zajištěním realizace rodinné politiky v Ostravě se bude zabývat koordinátor rodinné politiky, pracovníci příslušných odborů Magistrátu města Ostravy, úřadů městských obvodů a členové Komise pro rodinnou politiku.

Koordinátor rodinné politiky

Jeho úkolem bude tvorba a realizace koncepce i akčních plánů. Bude zajišťovat jejich naplňování, proto důležitou součástí jeho činnosti bude spolupráce s ostatními aktéry, institucemi a organizacemi na republikové, krajské i místní úrovni a komunikace s rodinami samotnými. Zásadní je především provázanost s městskými obvody. Koordinátor také bude vyhledávat vhodné vnější finanční zdroje k realizaci aktivit rodinné politiky, včetně zdrojů z prostředků EU, a podílet se na tvorbě projektů.

Rodinná politika zasahuje do většiny oblastí života města, koordinátor se tedy bude podílet i na tvorbě a realizaci strategických dokumentů města, které se života rodin blíže dotýkají.

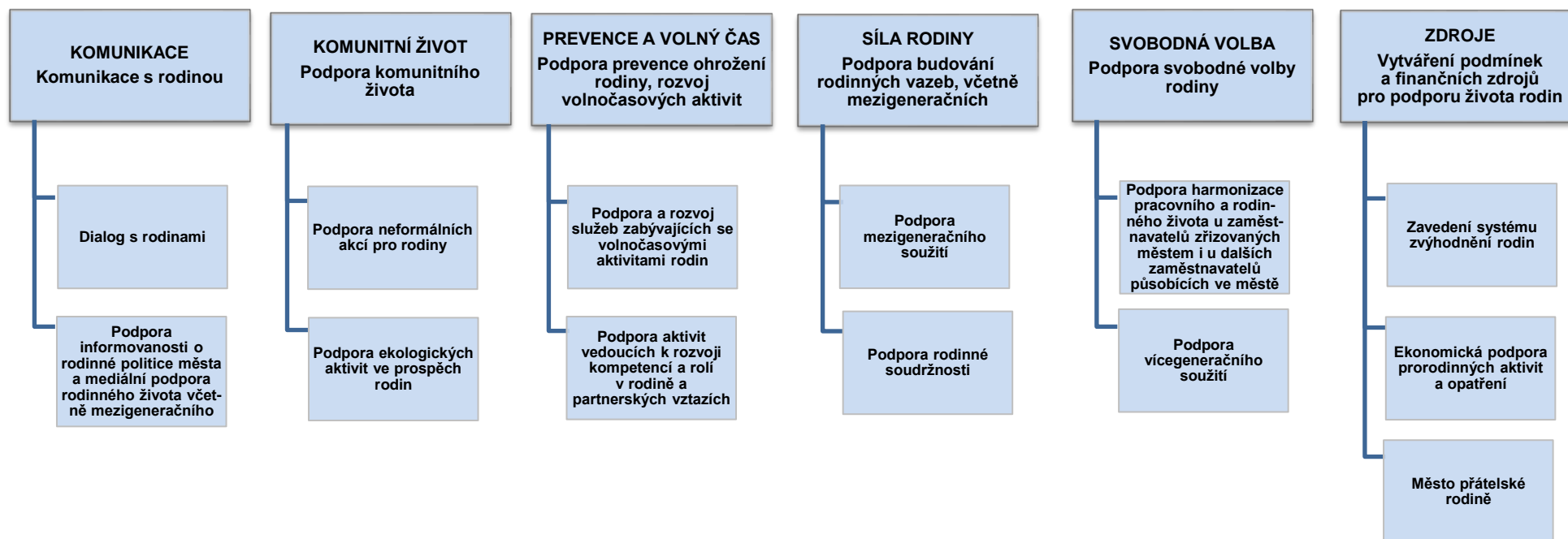
Role městských obvodů

Koncepce může být naplňována pouze za aktivní účasti městských obvodů. Budou hlavním realizátorem prorodinných aktivit na území, které spravují. Úzká spolupráce bude probíhat mezi koordinátorem rodinné politiky a osobami zodpovědnými za tvorbu a realizaci rodinné politiky v jednotlivých městských obvodech. Společně budou působit také v rámci **pracovní skupiny**, do které budou dále zapojeni zástupci rodin a externí odborníci.

Komise pro rodinnou politiku

Komise podněcuje a spoluvytváří koncepční materiály rodinné politiky města a podílí se na jejich realizaci. Podporuje a kontroluje činnost institucí a organizací realizujících prorodinné aktivity, podílí se na komunitním plánování sociálních služeb a souvisejících aktivit ve městě, předkládá radě města návrhy a vyjadřuje se k investičním akcím města v oblasti rodinné politiky. Komisi zřizuje rada města.

Priority rodinné politiky statutárního města Ostravy 2019–2022

KOMUNIKACE

Priorita: Komunikace s rodinou

Ostrava chce být městem, které zapojuje rodiny do vytváření a naplňování rodinné politiky.

Prioritou města je zjednodušit rodinám vyhledávání informací o prarodinných aktivitách ve městě, předávat informace formou srozumitelnou všem generacím, zapojit rodiny do dialogu, naslouchat jejich potřebám a usnadnit jim komunikaci s institucemi města.

Opatření naplňující prioritu

- **Dialog s rodinami**

Opatření zahrnuje vytváření podmínek umožňujících rodinám aktivně se zapojit do tvorby a realizace rodinné politiky města Ostravy.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- oslovování rodin při veřejných akcích, zapojení zástupců rodin do pracovní skupiny rodinné politiky, online ankety.

- **Podpora informovanosti o rodinné politice města a mediální podpora rodinného života včetně mezigeneračního**

Opatření zahrnuje vytvoření vhodného prostředí pro zjednodušení vyhledávání informací o prarodinných aktivitách, včetně podmínek pro koordinaci a zviditelnění těchto aktivit v Ostravě.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- vytvoření interaktivního internetového prostředí pro rodiny, propojení informací napříč celým městem.

KOMUNITNÍ ŽIVOT

Priorita: Podpora komunitního života

Město Ostrava chápe komunitní život jako nástroj vedoucí k posílení přirozených vazeb rodin k lidem a místu, kde žijí a tráví svůj volný čas.

Město chce vytvořit bezpečné a příjemné prostředí k trávení volného času rodin a usilovat o posílení zodpovědnosti ostravských rodin za prostor, kde žijí. Podporovat rozvoj rodinného života otevřením městských zařízení pro aktivity komunitního typu.

Smyslem priority je vytvořit podmínky, které by rodinám umožnily využívat veřejný prostor kreativním a zdravým způsobem k neformálnímu přirozenému setkávání, k posílení sousedských vztahů a soudržnosti.

Opatření naplňující prioritu

- **Podpora neformálních akcí pro rodiny**

Opatření zahrnuje podporu nejrůznějších aktivit pro rodiny pořádaných skupinami obyvatel nebo zájmovými sdruženími a podporu dobrovolnických činností.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- minigranty na podporu akcí malého rozsahu, poskytnutí prostor v zařízeních města pro konání akcí, ocenění Dobrovolník roku.

- **Podpora ekologických aktivit ve prospěch rodin**

Opatření zahrnuje podporu aktivit vztahujících se k životnímu prostředí, které zlepší a zpříjemní život ostravským rodinám.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- komunitní péče o veřejnou zeleň a rozvoj komunitních zahrad, podpora využívání městské hromadné dopravy a sdílené přepravy osob.

PREVENCE A VOLNÝ ČAS

Priorita: Podpora prevence ohrožení rodiny, rozvoj volnočasových aktivit

Prosperující rodina přináší prosperitu městu Ostravě.

Město chce rodině poskytnout podporu dříve, než dojde k rozvoji okolností ohrožujících její zdravé fungování.

Smyslem této priority je vzdělávat členy rodiny, podpořit rozvoj rodičovských kompetencí i ukotvení v rodinných rolích, a zároveň poskytnout rodinám prostor pro smysluplné využívání volného času.

Opatření naplňující prioritu

- **Podpora a rozvoj služeb zabývajících se volnočasovými aktivitami rodin**

Opatření zahrnuje vytváření podmínek pro fungování a rozvoj zařízení a aktivit pro trávení volného času rodin.

- **Podpora aktivit vedoucích k rozvoji kompetencí a rolí v rodině a partnerských vztazích**

Opatření zahrnuje vytváření podmínek pro fungování a rozvoj služeb a aktivit zabývajících se vzděláváním a osvětovou činností zaměřenou na rodiny.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- technickoprovozní podpora aktivit (poskytnutí prostor, zápůjčka technického zařízení).

SÍLA RODINY

Priorita: Podpora budování rodinných vazeb, včetně mezigeneračních

Ostrava je městem pro spokojený život všech generací.

Město chce zvýšit mezigenerační soudržnost, posílit rodinné vazby i vazby k městu Ostravě, jakožto dobrému místu pro život všech generací.

Smyslem této priority je podpořit budování dobrých vztahů mezi všemi generacemi obyvatel města. Podporovat život rodiny v jejím přirozeném prostředí, a to i v situaci, kdy se někteří její členové neobejdou bez pomoci druhých.

Opatření naplňující prioritu

- **Podpora mezigeneračního soužití**

Opatření zahrnuje aktivity podporující mobilitu rodin v rámci města, možnosti domácí péče o rodinné příslušníky, kteří se neobejdou bez pomoci druhých, včetně poradenství, a realizaci společenských, kulturních nebo volnočasových aktivit propojujících generace.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- dobrovolnická/sdílená přeprava dětí, akce k propojení generací (Babičko, dědečku vyprávěj, Prarodiče čtou dětem, Adoptivní vnuk, Adoptivní babička).

- **Podpora rodinné soudržnosti**

Opatření zahrnuje společenské, volnočasové, kulturní nebo osvětové aktivity podporující aktivizaci rodiny jako celku, posílení vzájemných rodinných vazeb a významu jednotlivých rodinných rolí.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- tvůrčí dílny pro rodiče s dětmi, tematické akce (Den pro rodinu, Den otců apod.).

SVOBODNÁ VOLBA

Priorita: Podpora svobodné volby rodiny

Město Ostrava chce dát rodinám prostor volit z pestré palety možností zdravého rodinného života ku prospěchu rozvoje občanské společnosti města.

Město bude vytvářet podmínky pro svobodnou volbu místa pro život rodin na svém území, volbu velikosti rodiny, včetně možnosti vícegeneračního soužití, volbu způsobu péče o děti a jejich vzdělávání, podporovat možnosti sladění profesního života rodičů a potřeb rodiny.

Opatření naplňující prioritu

- **Podpora harmonizace pracovního a rodinného života u zaměstnavatelů zřizovaných městem i u dalších zaměstnavatelů působících ve městě**

Opatření zahrnuje aktivity podporující úpravu podmínek zaměstnavatelů v souladu s potřebami rodin, jejichž členové vyžadují péči jiné osoby. Také opatření umožňující upravit provoz služeb pro zajištění péče o potřebné členy rodiny v době, kdy jsou jejich pečující příbuzní v zaměstnání.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- zavedení opatření pro sladování rodinného a pracovního života u zaměstnavatelů zřizovaných městem Ostrava, podpora zařízení pro děti předškolního a školního věku s flexibilním provozem, podpora svépomocných skupin péče o děti nebo seniory.

- **Podpora vícegeneračního soužití**

Opatření zahrnuje podporu aktivit umožňujících vícegenerační bydlení rodin.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- podpora vzniku ucelené koncepce bytové politiky statutárního města Ostravy, nastavení podmínek při výstavbě nových bytů, které budou zohledňovat potřeby rodin.

ZDROJE

Priorita: Vytváření podmínek a finančních zdrojů pro podporu života rodin

Město Ostrava chce vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj rodinného života v ekonomické, technické a bezpečnostní oblasti.

Město bude podporovat subjekty vytvářející v Ostravě podmínky pro kvalitní život rodin. Prioritou je rozvíjet město, do kterého lidé rádi přicházejí a zůstávají v něm.

Smyslem této priority je zvýšit dostupnost veřejných institucí a služeb, usnadnit a zjednodušit rodinám život ve městě, podpořit realizaci prarodinných aktivit v Ostravě.

Opatření naplňující prioritu

- **Zavedení systému zvýhodnění rodin**

Opatření zahrnuje zavedení systému umožňujícího rodinám úspory při využívání veřejných služeb a při kulturních, sportovních a jiných volnočasových aktivitách.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- zvýhodněné rodinné vstupné v zařízeních města a na akce pořádané městem nebo městskými obvody, výhodnější jízdné pro rodiny v městské hromadné dopravě.

- **Ekonomická podpora prarodinných aktivit a opatření**

Opatření zahrnuje vytvoření finančních nástrojů k podpoře prarodinných aktivit.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- dotace z prostředků města, výhodnější pronájmy při pořádání akcí pro rodiny (prostor, zařízení, technického vybavení).

- **Město přátelské rodině**

Opatření zahrnuje aktivity podporující vytváření příznivého prostředí, technických a provozních podmínek usnadňujících ostravským rodinám život.

Příklady aktivit, které naplňují opatření:

- zjednodušení komunikace mezi úřady a rodinami a při vyřizování záležitostí na úřadech, úpravy provozních dob městských zařízení, vytvoření zázemí pro rodiny (WC, přístup k pitné vodě, přebalovací a odpočinkové koutky apod.).

Seznam obrázků

Obr. 1: Městské obvody statutárního města Ostravy – str. 10

Obr. 2: Věková pyramida Ostravy v roce 2015 a prognóza stavu v roce 2025 – str. 11

Seznam tabulek

Tab. 1: Demografický vývoj obyvatelstva statutárního města Ostravy – str. 11

Tab. 2: Pohyb obyvatel na území statutárního města Ostravy – str. 12